

BERTREFT: Programmaplan Gastvrij Fryslân voor een vitalere en veerkrachtigere gastvrijheidssector

Geachte leden van de Provinciale Staten van Fryslân,

In april 2020 heeft u als Provinciale Staten de beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028 vastgesteld met de volgende missie: *"In 2028 hebben Friese inwoners profijt van een 'Slimme Groei' van het toerisme, wat zorgt voor een prettige en gezonde woon- en leefomgeving en levert een bijdrage aan het behoud van natuur- en cultuurerfgoed en toekomstbestendige banen in een veranderende economie (people, planet, profit)".*

In de afgelopen 4 jaar is deze missie vertaald naar een concreet uitvoeringsprogramma (2020-2023) waar Friese ondernemers, onderwijs en overheden de krachten hebben gebundeld (de zogenoemde triple helix). Met elkaar hebben we enthousiast uitvoering gegeven aan concrete activiteiten voor een vitalere en veerkrachtigere gastvrijheidssector. Door de krachten te bundelen staan we sterk. De komende vier jaar willen we deze samenwerking met elan doorzetten. Daarvoor doen wij u ons voorstel voor een concrete invulling van de 2de helft van de beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028.

Dit in de overtuiging dat de gastvrijheidssector van groot belang is voor zowel de Friese economie als voor het welzijn en welbevinden van haar inwoners. Bovendien kan de sector een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke- en ruimtelijke opgaven waar de provincie voor staat. In ons programmaplan voor de periode 2024-2028 komen al deze facetten naar voren en geven wij aan hoe wij als Friese ondernemers, onderwijs en overheden willen doorpakken. De provincie Fryslân heeft, net als in de afgelopen periode, hierin een belangrijke faciliterende en aanjagende rol. Wij willen u via deze weg dan ook vragen om de komende 4-jaar te blijven investeren in de gastvrijheidssector.

GASTVRIJHEID EEN SECTOR VAN BETEKENNIS

Werd de sector in het verleden vooral bekeken met een economische bril, vandaag de dag wordt haar grote maatschappelijke waarde provincie breed herkend én erkend. Om met het eerste te beginnen. De Friese gastvrijheidssector is jaarlijkse goed voor € 1,5 miljard aan bestedingen en telt ruim 21.000 banen. De afgeleide werkgelegenheid in bijvoorbeeld de cultuur- en retailsector reken we niet eens mee.

Minder meetbaar, maar even waardevol, is haar bijdrage aan een prettige en gezonde woon- en leefomgeving en het geluk en welzijn van alle Friezen. Dat werd eens te meer duidelijk tijdens de coronapandemie toen vele ondernemers en organisaties de poorten moest sluiten. De sector draagt ook bij aan de instandhouding en ontwikkeling van onze natuurgebieden, de ontsluiting van het zeer diverse Friese landschap en het behoud van ons waardevol cultureel erfgoed. De sector vertelt met cultuur, evenementen en erfgoed het verhaal van Fryslân. Voor alle Friezen biedt deze sector niet alleen vrijetijdsbelevingen en betekenisvolle (bij)banen, maar ook een kans om verbonden te raken met het lânskip, het erfskip en de iepen mienskip. De ogen van de buitenstaanders benadrukken dat de Friese omgeving bijzonder is. Dit maakt jong en oud trots op de eigen leefomgeving en maakt dat ze deze bijzonder Friese leefomgeving niet als vanzelfsprekend ervaren. En wat te denken van haar bijdrage aan de instandhouding van het voorzieningenniveau op het verbonden platteland. Bovendien mag de betekenis van de verfijnde recreatieve infrastructuur van fiets- en wandelpaden en waterwegen voor het welzijn en de gezondheid van onze inwoners niet worden onderschat.

SLIMME GROEI

De gastvrijheidssector doet ertoe! Mede daarom heeft de provincie Fryslân in de afgelopen beleidsperiode € 25 miljoen geïnvesteerd in het versterken van de sector. In de afgelopen 4-jaar werd daarbij het accent gelegd op 'Slimme Groei'. Oftewel, groeien in kwaliteit en bijdragen aan de leefbaarheid van it Fryske lân. En dat op plekken waar het kan en verspreid over het jaar. Een en ander werd vertaald naar concrete programmalijnen én het stimuleren van de samenwerking binnen de triple-helix (ondernemers, onderwijs en overheid).

Anno 2023 zijn er al mooie resultaten geboekt. Een kleine greep daaruit: de start van het Recreatie Expert Team dat Friese ondernemers ondersteunt bij verduurzamings- en andere opgaven. De Gebruiksvisie Waterrecreatie Fryslân 2050, die organisaties handvatten biedt om water(recreatie) mee te nemen in planvorming rond ruimtelijk opgaven. Het regionaal investeringsfondsprogramma gastvrijheidseconomie dat de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbetert. Kers op de taart is de versterkte samenwerking en afstemming binnen het triple helix-netwerk. De gezamenlijke aanpak van de opgaven speelt daarin een belangrijke rol. Maar we zien het ook terug in de initiatieven die de Toerisme Alliantie Fryslân met haar leden sector-breed aanjaagt en verbindt. Waaronder het initiatief 'Vakantie voor elke Fries' zodat mensen met een smalle beurs op vakantie kunnen in de eigen provincie, maar ook 'Toerisme Collectief Fryslân' waar gemiddeld 620 studenten per jaar actief ondernemers helpen met hun bedrijfsvraagstukken. We zijn op de goede weg, maar nog niet waar we willen zijn...

NIEUW PROGRAMMAPLAN 2024-2028

Met het einde van de eerste uitvoeringsprogramma (2020-2023) in zicht, was de tijd rijp voor een herijking richting 2028. Op basis van reflectie en adviezen hebben Friese ondernemers, onderwijs en overheden een voorstel voor een nieuw programmaplan voor de jaren 2024-2028 opgezet. Dat enerzijds voortborduurde op bestaande lijnen, maar ook nieuwe wegen in slaat. Zo worden de programmalijnen Toekomstbestendige Banen en Dagrecreatieve Netwerken in dit plan voortgezet. Vitale Waterrecreatie en Vitale Logiesaccommodaties brengen we samen onder één programmalijn Vitale Gastvrijheidslocaties, waar ook de horeca een plek krijgt.

KOMPAS SLIMME GROEI

Uw ambitie 'Slimme Groei' wordt nog sterker een kompas en meetlat voor de ontwikkeling van alle initiatieven in het gastvrijheidsdomein. Anders gezegd: ze moeten bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en de brede welvaart van de Friezen. Ondernemers worden actief gestimuleerd te anticiperen op 'Slimme Groei', waarbij de focus ligt op seizoensverlenging, cross-sectorale innovatie, verduurzaming, kwaliteitstoerisme en toegankelijkheid voor iedereen.

BESTEMMINGSMANAGEMENT EN -ONTWIKKELING

Dat de ambities van het programma verder reiken, blijkt ook uit het feit dat bestemmingsmanagement en -ontwikkeling onderdeel is van elke programmalijn. Daarbij wordt vooral gekeken naar de identiteit en specifieke kwaliteiten van het gebied en welke bijdrage de sector van daaruit kan leveren aan gebieds- en transitieopgaven. De gastvrijheidssector is een potentiële mede mogelijk maker die nieuw perspectief biedt in de transitie van o.a. de landbouw en natuurgebieden zoals de veenweide. Denk aan de kansen voor agro-toerisme, dag- en waterrecreatie, logies- en eventaccommodaties in een Fryslân waar natuur, biodiversiteit en landschapskwaliteit hand in hand gaan met landbouw, verkorte (voedsel)ketens en waterberging.

RUIMTELIJKE OPGAVEN

Fryslân zal, net zoals de rest van Nederland, de komende decennia een zeer grondige verbouwing ondergaan. De grote sociale, ecologische en economische transitie die op ons afkomen, leiden allemaal tot toenemende druk op de beschikbare ruimte. Zoveel dat er sprake zal zijn van een herinrichting van Nederland. Deze opgaven vragen om een nieuw perspectief op de inrichting en van

het landelijk gebied. Een inrichting waarin bodem en water als uitgangspunt sturend zijn in de zoektocht naar een natuurlijk evenwicht (3 P's).

De Gebiedsvisie Waterrecreatie biedt daartoe bijvoorbeeld handvatten en sorteert alvast voor op een nieuwe programmalijn: Het Blauwe Goud. Met Het Blauwe Goud slaan we een brug tussen waterrecreatie en het etaleren van Fryslân als waterland. Daarin aandacht voor het belang van voldoende en schoon water, wonen en recreëren op en langs het water, waterberging, de verbondenheid van Friezen met het water, maar bijvoorbeeld ook energie en voedsel uit water. Waar stad en platteland via water met elkaar verbonden zijn. Zo versterken we de betekenis en identiteit van Fryslân als top waterbestemming.

Het mag duidelijk zijn dat de ruimtelijk opgaven veel aandacht krijgen in het programmaplan. Vanwege de actualiteit, maar vooral omdat de gastvrijheidssector een belangrijke rol kan spelen in het stimuleren en effectueren van de noodzakelijke transitities. Wij vinden het belangrijk dat het perspectief van belevingskwaliteit voor de Friese bewoner en bezoeker, daarbij integraal wordt meegewogen als één van de belangen.

HUIS VOOR DE GASTVRIJHEID

Tot slot gaat het programmaplan in op het organiseren van de samenwerking binnen de triple-helix. Afgelopen jaren is er, mede dankzij de Toerisme Alliantie Fryslân, een uitgebreide netwerkstructuur ontstaan. Met als deelnemers: provinciale en gemeentelijke overheden, terreinbeheerders, brancheorganisaties, event- en cultuurorganisaties, onderwijs- en kennisinstellingen, ondernemers én systeemorganisaties als de Marrekrite, Merk Fryslân, de Regionale Marketingorganisaties, Fries Planbureau en Innovatiepact Fryslân met o.a. de Toerisme Alliantie Fryslân.

We willen deze samenwerking verstevigen onder de koepel 'Huis voor de Gastvrijheid'. Eén hecht samenwerkend platform dat de samenwerking borgt, de programmalijnen ondersteunt en verbindt. Kennis en ervaringen van ondernemers, onderwijs en overheden worden gebundeld en versterkt met flexibele ondersteuning bij projecten en initiatieven. De kracht van samen.

Met dit voorstel voor een nieuw programmaplan verwachten wij als triple helix opnieuw impactvol bij te dragen aan de door de provincie vastgestelde Beleidsambitie Gastvrij Fryslân 2028. Waaronder het versterken van het woon-, leef- en vestigingsklimaat en het integraal oplossen van de ruimtelijke opgaven. Om dat te verwezenlijken is er de komende vier jaar (2024-2028) een totaal investeringsbudget van €16,4 miljoen benodigd. We hebben de intentie om €4 miljoen op te halen bij gemeenten, Rijk en Europa én vragen behalve steun van de Provinciale Staten, net als in de vorige beleidsperiode, een bijdrage van €12,4 miljoen. Weliswaar aanzienlijke investeringen, maar ook een bedrag dat zich zowel economisch als maatschappelijk dubbel en dwars zal terugbetalen.

KENNISMAKINGSBIJeenKOMST 18 APRIL 2023

Op 18 april 2023 organiseren wij een kennismakingsbijeenkomst voor u als Statenleden. De uitnodiging is als bijlage bij deze brief bijgevoegd. Wij hopen u dan te treffen en gaan graag met u in gesprek over een vitalere en veerkrachtigere gastvrijheidssector.

Namens de Friese ondernemers, onderwijs en overheden, verenigd in de triple helix samenwerking Gastvrij Fryslân bestaande uit schippers, leden Toerisme Alliantie Fryslân en de stuurgroep,

Leendert Klaassen

Hendrikus Venema

Voorzitter

Secretaris

BIJLAGEN:

A) Programmaplan Gastvrij Fryslân 2024-2028

B) Uitnodiging kennismakingsbijeenkomst Gastvrij Fryslân